

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

* EDINOST: z zbirajo 2krat na teden vsako sredo in soboto o poledne. Cena za vse to prilogo 7 gl. 50 kr., za polu leta 3 gl. 50 kr., za četrt leta 1 gl. 75 kr. — Sama priloga sene 1 gl. 50 kr. za celo leto. — Posamezne številke se dobivajo pri opravnitvam v tržnici v Trstu po 5 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 6 kr. — Naročnine, reklamacije in inserate prejema Opravnitvo, via Terrente, Nova tiskarna.

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvo. Nuova Tipografia: vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserati (razne vrste naznani in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglaših z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Uravnanje jezikovnega prašanja v Avstriji.

Nikoli več se ne da odpraviti v Avstriji temeljnega zakona, v kolikor on oklicuje enakopravnost avstrijskih narodov; vsaj so to enakopravnost proklamaciji sami nemški centralisti, kar je prelep dokaz, da vest ne dopušča niti največim sovražnikom enakopravnosti, da bi jo postavno uničili. Proti enakopravnosti v istini delajo, da bi pa to protivje javno oklicali kakor postavno, tega jih vest ne dopušča.

Kaj hočemo lepšega dokaza za to, da svetovni tribunal, javno menenje, strogo obsojuje vsako skrunjenje moralnega principa enakopravnosti narodov. Kak mogočen faktor pa je javno menjenje, to so skušali skoro vsi državniki stare šole in dandanes ne bi noben državnik mogel dolgo ustavljaliti se terijatam občnega javnega menjenja. Uprav zato si skoro ne moremo misliti, da bi mogla v Avstriji več kedaj in sicer več let vladati stranka, ki hoče avstrijskim nemškim narodom vzeti svojo narodno individualiteteto.

Ker pa je vse to resnica, neovržljiva resnica, obžalovanja je vredno, da še noče biti konca prepirov med avstrijskimi narodi, in da se ne mora še omejiti vsaka narodnost na tisti delokrog, kateri jej pripada po naravi in po večnih načelih občne svobode. Naše menjenje je, da bi to tudi šlo, ko ne bi osobna samopridnost nekaterih vodij toljkih zaprek delala.

Naravno se vsiluje po tem, kar smo rekli, v pero prašanje, kako pa bi se dala v Avstriji praktično izvesti enakopravnost?

Mi smo o tem prašanji prinesli uže mnogo obširnih člankov in smo pred vsem nasvetovali, da se sedaj obstoječe politične grupe tako prename, da se obzir jemlje kolikor močne na historično, ali v prve vrsti pa na narodno pravo.

Več deželske administrativne grupe so uže iz praktičnega stališča opravičene, kajti ves svet dandanes snuje več skupine v namen, da se troški za eni in isti cilj zdatno zmanjšajo in da se tako morejo v večji skupini več in lepše stvari realizovati. Preveč majhnih deželic imamo v Avstriji in praktični cilj, pa tudi narodnosti princip nujno zahteva, da se nekatere dežele združijo v večji skupino.

Ako bi se z obema tema načeloma pametno računilo, prišli bi tudi mi Slovenci do nekega združenja do neke skupine, ki sicer ne bi mogla strogo izločiti iz naše srede še precejšnje Število Nemcov in Italijanov, pa bi pri vsem tem slovenski živelj zedinila in zdatno okreplčala.

V takej skupini bi Slovenci imeli večino, ali narodnim manjšinam bi se pri vsem tem morale dati zadostne garancije pred vsakim nasiljem in pred vsako skrumbo njihovih narodnostnih pravic.

Da bi pa Italijani in Nemci pri vseh garancijah težko pristali na tako združenje, tega smemo pričakovati; le posebne politične prekucije in odločitev krone bi morda mogla kaj tacega uresničiti. Uprav zato pa ima in bo vedno imela krona v Avstriji vedno več odločilnega vpliva, nego v drugih ustavnih državah, kajti v Avstriji se je uže pokazala in se še

pokaže silna potreba, da krona odloči kakor vrhovni sodec tam, kjer se narodi za občekoristno, državi prepotrebno zadevo ne morejo zediniti.

Skušnje nas uče, da prav niko važno notranje prašanje se v Avstriji skoro ne da več rešiti čisto ustavnim potom in da bi bilo tudi težko, da ne rečemo nemogoče, pričebiti večne vseh dež. zborov avstrijskih dežel za nekatere Avstriji prepotrebne mejne spremembe in tudi jezično prašanje se ne bode moglo tako hitro rešiti, ako se to ne storis pomočjo morda drž. zborna in krone v spolnjenje temeljnega zakona in osobito §. 19.

Kako pa bi se moral popolniti morda ta porograf?

V zadnjem času so celo Velikonemci začeli priznavati, da grof Hohenwart ni nameraval z svojo narodnostno postavo nič slabega, temveč da se potreba take postave vedno bolj kaže. — Gotovo bi Nemci uže davno kričali po takej postavi, da bi se jim tako godilo, kakor Slovanom. — Nekaj je tacega nameravala Hohenwartova postava? Nič drugačega, nego zavarovanje narodnih manjšin pred nepravičnim večinam, in to je v Avstriji tako potrebno, da brez tega niti ni mogoče priti do nobene enakopravnosti v praktičnem zmislu.

Hohenwart je hotel, da se osnuti v takih deželnih zborih, kjer sti zastopani dve narodnosti, dve narodni kuriji; na priliko bi v deželnih zborih Istre, Trsta in Gorice, dokler še obstoje in niso dognane večje skupine, morali biti poslanci razdeljeni v dve narodni kuriji, v slovensko (v Istri slovensko-hrvatsko) in v italijansko.

kmetu, kjer sta popreje njegova brata služila. Pobota se z njim kmet kakor s prejšnjima hlapcem in mu tudi pove, kdaj njegovo leto mine. Tudi ta je moral drugi dan mlatiti in za zajuterk žito stražiti. Kmet pride prašat svojega novega hlapca, ako je kaj jezen, da ni smel k zajuterku. Zakaj bi jaz jezen bil, reče ta; saj sem imel jaz boljši zajuterk, nego vi oče. Hlapec ne len, namreč je med zajuterkom žakel žita napolnil in ga na oglu hivajočemu sosedu prodal, in za tisti denar zajuterkoval. Opoldne je moral zopet namesto obeda v škednji stražiti. Hlapec si misli, za obed bode treba uže dva žakla žita; napolni dva in bližnjemu sosedu proda, za skupljeni denar pa obedova. Gospodar pride po obedu prašat hlapca v škednji, ako je kaj jezen, da ni dobil obeda; ta pa mu reče: Kaj bi jezen bil, saj sem imel boljši obed, nego vi. Gospodar radoveden, da ima hlapec boljši košilo nego on, skrije se drugi dan v škednju v slamo, hoteč videti, kaj dela tačas hlapec. Ta dan med zajuterkom on zopet napolni žakel žita in ga misli odnesti, ko prileže kmet iz slame. Pa ježe si kmet vendar očitno ni upal kazati nad njim, ker se je bal za svoj nos; tudi ga je vprašal hlapec, ako je kaj jezen zategavoljo, pa on je rekel, da ne, saj je dosta žita.

Prišla je nedelja. Gospodar in žena se odpravita v cerkev, on pa zapove hlapcu, naj lepo na hišo pazi, psiček, po imenu peteršiljček, bode mu uže k pomoči, gospodinja pa mu tudi zapove, naj pristavljeni meso skuba za kosilo in naj še peteršiljek k juhi pridene. Hlapec nevedoč, da se tudi za juho potrebna rastlina zove, »peteršilj« zgrabi psa in ga zatlači v pisker k mesu in kuha. Kmetica domu

— Vse finančne zadeve bi ti zbori obravnavali, kakor dosedaj, v skupnej seji, ali kakor hitro bi prišlo na vrsto kako jezično ali drugo strogo narodnosti zadevajoče prašanje, pa bi morala slovenska kurija za-se, italijanska pa za-se sklepati. — Pa tudi to bi morda ne utegnolo zadostovati v popolno rešenje prepirov mej narodi, ker bi močnejši in bogatejši narod skušal vplivati na to, da bi se posebno v mestih otroci manj bogatega in manjje uplivnega naroda vpisali v šolah mej otroke prvega. Da se temu v okom pride, morala bi biti še druga postava, katera določuje, da se otroci slovenskih staršev ne morejo vpisavati mej Italijane in narobe. — Ali še najvažnejša v tem obziru bi bila poprava občne šolske postave v tem zmislu, da se v ljudskih šolah podučuje v maternem jeziku, ali v takih krajih, kjer živita mešana dva naroda, kakor v Trstu, naj bi bil drug deželni jezik za vsacega učenca obligaten na srednjih šolah, tako, da bi bila vsaj vsa nižja in višja inteligencija primorana naučiti se dobro obeh deželnih jezikov.

Slovenci v Trstu in okolici in tudi sploh Primorskih deželih ne bi imeli nič proti temu, da bi se na srednjih šolah učili tudi italijanskega jezika, vsaj tega se lehkovo nauče; ali tudi Italijanom ne bi prav nič škodovalo, ako bi se naučili slovenskega, oziroma hrvatskega jezika in sicer tako dobro, da bi ga znali tudi pisati. — Ljudske šole pa naj bi se pustile kakor so, v njih bi moral ostati materin jezik edin podučevalni, ker v ljudske šole je treba učiti pojmov in najpotrebnejšega za življenje,

PODLISTEK.

Narodne pripovedke

(Spisal St. Iljčar iz Slov. goric.)

Nek oče je imel tri sine. Ker so bili siromašnega stanu, sklenili so tli po svetu službe iskat. Prvi gre najstariji sin. Pride k nekemu kmetu, kateri ga je tudi v službo sprejel. S tem se pobota za plačilo, kmet pa si tudi izgovori, da kateri bude najprejezen, tisti zgubi nos; tudi reče svojemu novemu hlapcu, da takrat njegovo leto mine, kadar bo slišal kukavico kukati. Drugi dan je moral novi hlapec z drugimi tremi mlatiči žito mlatiti. Težko je uže pričakovati zajuterka, pa namesto da bi smel iti k zajuterku, moral je v škednju žito stražiti. Po zajuterku pride kmet prašat svojega hlapca, ako je kaj jezen. E kaj bi jezen ne bil, včeraj ves dan ni sem nič jedel, in danes še mi zajuterka ne daste. Kmet videč, da je hlapec jezen, vzame nož in mu odreže nos.

Kmalu potem gre srednji sin službe iskat in pride k prav tistem kmetu. Pobota se, kakkor s prvim. Tudi ta je drugi dan mlatiti moral in namesto zajutkovati zrno stražiti. Ker ga je to od kmeta nehvaležno dejanje jezilo, zato je zgubil tudi tanos. Mlaši sin videč svoja dva brata brez nosov, reče, letos jaz ne pojdem službe iskat, morebiti je letos nesrečno leto, da se je vama tako prigodilo. On odloži na drugo leto.

Drugega leta pride in tudi uže čas mlatitve, kajti takrat se ljudje najbolj potrebujejo. Zdaj ite tudi ta službe iskat, in osoda nanese, da tudi on pride k tistem

prišedški prašati hlapca, ako je del k juhi peteršilj. On reče, da pa da se je zelo nakuhal. Gospodinja se vsa prestraši, da vidi svojega psa v piskru. Hlapec po kratkem opravljenju vpraša kmeta, ako je zategadel jezen. E zakaj bi jezen bil, reče ta, saj je več psov. Kmalo je bil tuli res drug pes pri hiši. Na predvečer nekega dne zapove gospodar hlapcu, da mora jutri gno voziti. Hlapec vpraša, kam naj vozi. Gospodar mu reče, da tja, kamor njegov pes leže, tam naj gno zvrza z vozo. Hlapec stori tako. Vzame s prvim vozom gnoja psa z seboj, pes pa, ker mu je bilo vroče, leže v neko globoko už skoro izsušeno mlako. On tedaj ves gno v to mlako zvozi. Po dokončanem delu gre, vesel, da je to težko delo opravil, povedit gospodarju, da je gno zvozil in naj se sam prepriča. Videč pa gospodar gno na takem kraju, prestraši se, pa očitne jeze ne kaže, če prav ga je hlapec vprašal, ako je kaj jezen, le reče mu: Kaj bi se jezil, ta gnoj se labko dalje zvozi.

Gospodar in žena posvetujeta se potem, kako tega nadležnega človeka z lepa od hiše odpraviti. Po dolgem posvetovanju obvejla ženin predlog, namreč, naj gospodar zapove hlapcu tako delo, katero mu bode nemogoče izvršiti, in utegne zategadel na tihomu odbežati, in sicer mu zapove na večer nekega dne, da mora na njegovem dvorišču skoz noč postaviti tiski most, da ko on v jutro vstane, bode gotov, in da bode na njem (mostu) z eno nogo stopili na mehko, z drugo na trda tla. Gospodar je imel dosti ovac. Hlapec si dolgo ne pomisljuje; poreže ovcem noge in glave ter naredi z njimi most; enej obrne trebuh kviško, drugej hrbet, med pisker k mesu in kuha. Kmetica domu

lepo poravnal. Gospodar zjutraj most pogleda in stori eno stopinjo mehko na ovčji trebuh, drugo trdo na ovčji hrbet, ne da bi vedel, da po svojih ovčah hodi, kar mu je še le ovčar povedal, kadar mu je on zapovedal gnati ovce na pašo. Gospodar to videvši se prestraši, gotovo tudi razljuti, pa vendar je rekel svojemu hlapcu, kadar ga je ta vprašal, ako je kaj jezen: Zaka bi jezen bil, saj se ovac več dobi.

Gospodar in gospodinja videč, da ju hlapec na beraško palico spravi, ako ga še dalje pri hiši obdržita, zopet se posvetujeta, kaj storiti. Zdaj jo je iztuhtal gospodar, da jutri izplača hlapca za kolikor sta se pogodila; žena pa mora splezati na še mlado pred hišo stoječo drevo in mora kukati kakor kukavica. Žena storil tako in gospodar reče hlapcu, da je njegovo leto minolo, ker uže kukavica kuka. Hlapec se zahvali za plačilo, pa še reče, da bi rad vendar kukavico videl, ter gre drevo trast da bi kukavica odletela in bi jo videl, ali o joj — žena pade z drevesa in si nogo zlomi. Gospodar to videč začne tarnati. Hlapec ga vpraša, ako je kaj jezen. Vrag naj ne bi jezen bil, zadare se ta jezen nad njim, skoro si mi uže vse premoženje zapravil, zdaj si še mojo ženo ponesrečil. Hlapec videč svojega gospodarja jeznega, vzame nož in mu odreže nos. Ta mu je vrnol, kar je popreje njegovemu bratom posodil. Ker pa gospodar ni hotel več drugih ovac kupiti, da bi je jaz pasel, šel sem tudi jaz s hlapcem dalje si službe izkat. Ako pozneje v službi kaj smešnega doživim, hočem zopet čestitim bralcem *Edinosti* poročiti!

pa jezikov, to je uže staro učilo. Naravno pa zahteva ta premisa tudi srednje šole v narodnih jezikih, in sicer na Primorskem tako uravnanne, da bi bile na vsakej srednjem Šoli italijanske in slovenske paralelke. Dokler pa so državne srednje šole nemške, ni sploh vsega tega mogoče in bodo morali otroci tudi v ljudskih šolah po vse drugem, nego pedagoščenem načelu, učiti se tudi nemščine, ako bodo hoteli prestopati na srednje šole. — V tem obziru vlada v Avstriji velika nezmisel, katera tudi dosti ovira uravnava jezičnih razmer. Nemščina naj bi se makar podučevala v srednjih šolah po več ur na teden, ali učni jezik naj bi bila le v nemških deželah.

Slaba pedagoščna načela so torej tudi mnogo kriva, da mej avstrijskimi narodi ne more še priti do prave poravnave in dokler pri vladni ne zmagajo druga, naravi in pravu bolj odgovarajoča načela glede šole, tudi je težko misliti na popolno izvršitev enakopravnosti in ostane ta lepa beseda le prazna fraza.

Da bi pa obligatno učenje družega dež. jezika skoro največ pospeševalo spravo mej narodi, to je očividno — Italijan, ki zdaj niti od daleč ne pozna vrednosti našega jezika, in v tem obziru živi v največih predstodkih, ponašal bi se, ko bi bil slovenščine dobro več, vse drugače proti svojim slovenskim sodeželanom in polagoma bi ponehala njega mržnja do osobnosti svojega slovanskega sodeželana, kateri bi zopet na vse kriplje tekmoval na vseh poljih vede z Italijanom. Kar pa na Primorskem velja glede Italijanov in Slovencev, to velja v drugih deželah, kjer prebivajo skupaj Nemci in Slovenci, tudi za zadnje in prve in uprav zdaj se v českih in nemških listih razpravlja to važno pršanje; ali na škodo Avstrije Nemci nočejo priznati tega načela, ker njim ni za enakopravnost, ampak za nadvlado. Čehi pa od svoje strani po vsej pravici zahtevajo, da bi moralno za Nemca veljati isto, kar za Slovance in da bi tudi Nemci na Českem živeči obligatno učili se Češčine.

(Konec prih.)

Šolske razmere v tržaški okolici.

Čudno se mi zdi, ko berem udrihanje ljubljanskega dnevnika po dopisniku »Edinstvo«, ki se je v št. 56 izrazil, da tudi on opravičuje vstanovitev nemških kurzov v okolici — na podlagi materinega slovenskega jezika. Omenjeni list trdi, da rodoljubi v mestu Trstu pomagajo delati nemški most do Adrije.

Kdor pomisli nekoliko na žalostne razmere, ki vladajo sedaj meji primorskim Slovencem; kdor pomisli na pritisk in tlacenje slov. rodu od strani vlade in mestnih oblasti, ki so povsem v lahonskih rokah; sko v obzir jemlje strašno zagrizlost in zvitost lakonsko v poitaljančevanju primorskih dežel — nehote se bode žudil onim, ki se pod obrambo sence rrogajo, sumničijo in obsojujo počenjanje tukajšnjih tako redko sejanih rodoljubov, ki bi se z vso eneržijo in iz prepričanja borili za pridobitev narodnih pravic.

Nam okoličanom ni za polemiko; te se nekako bojimo, osobito pa, ako je kriječna in prihaja od preenostranske strani, brigamo se pa za resnico in obsojamo sumničenje in črnjenje. Dobro vemo, daje omenjeni članek v ljubljanskem dnevniku izšel iz roke človeka, ki noče poznati in se podučiti o razmerah v Trstu in njegovej okolici, ali pri vsem tem je bil natinsen v organu »vseh Slovencev«, kar nas je osupnolo tem bolj; radi česa hočemo tu menjene mnogih drugih poznatih okoličanskih in tržaških rodoljubov pojasnititi govoreč nekoliko o razmerah v Trstu in njega okolici, kar bode menda najboljši

odgovor na ono krivično sumničenje in črnjenje.

Očita se pred vsem drugim po krivicu tukajšnjim rodoljubom, da pomagajo staviti nemški most do Adrije — čítanje, ki se je uže večkrat izreklo. Je li to res? — Znani X. v svojem članku izrečno trdi, da je temu res tako, da se okolica in Primorje kedaj ponemči, kar bodo, seveda, uzrok sedanjih tukaj delujočih slovenski rodoljubi? Mi menimo, da o tukajšnjih razmerah ne bi tako sodil niti tujec v Ameriki ali Avstraliji, ki ima v rokah kako statistično knjigo se zanesljivimi uradni podatki o tukajšnjih prebivalcih. Sprevidel bi, da ne more tukaj niti govora biti o nemčevanju, kajti tu prebivajo Nemci v mikroskopijnej manjšini, — prebivajo pa Lahi, pozrešni Lahi, ki imajo v svojih pesteh vse mestne urade; poseben statut s pravicami, kakoršnih nema nobeno drugo avstrijsko mesto. V rokah imajo mestni magistrat in vse njemu podvržene urade, v velikej večini so v mestnem zboru, kjer zajedno i deželnim; upravljajo, ustavnijo zatirajo ali pospešuju šole, kakor jim je ljubo; vladajo nad uradno nabrojenimi 26.262 Slovenci, ki so ponajveč priprosti kmetje in delaci, potrebeni dela in zaslužka, živeči še v temotu in nezavednosti — vse to radi pomanjkljivih, popolnoma, ali vsaj večinoma laških šol, koje jim omenjena lahonska gospoda vslilu.

Kdor družega ne more ali noče sprevideti, pogleda naj samo na ubornost in temoto, v katerej okoličani še dandanes žive; slabe, laške šole ne prinašajo mudušnih darov in željene omike, ki je prvi pogoj in prva stopinja k zavednosti. Šolska postava tu ni natančno gledana, ker niti ni v veljavni, kajti šole v okolici so odvisne direktno od magistrata: — komur se ljubi pošiljati otroke v šolo, pošilja jih dokler sam hoče in oče, ki potrebuje svoje otroke doma, ne pušča jim v šolo, ne da bi bil zato kaznovan. Kajti to je odvisno od njega, od očeta, in ne od zakona, ki ga ni. Otrok hodi dve, tri leta zjala prodajat in klopi gret v šolo in v svojem desetem ali enajstem letu izstopi iz nje ter gre kamor si bodi delat, malto nosit, da le prinese materi domov krajcar za živež. Žalostno, a resnično!

V večini slučajev se prigodi, da otrok, ki je ljudske šole dve ali tri leta obiskoval, po dovršenih teh letih, ne ve malo potem, od kar je šolo pustil, niti brati, ampak le malto nositi, kamenje obrezavati ali kako drugo rokodelstvo. Kaj naj rečemo pa o šoli! — Pred vsem so v Rojanu in Škednu vstanovljeni popolnoma laški razredi, kjer se podučuje slovenska decu celo krščanski nauk v tuježi laščini. Na drugih šolah je pa laški jezik obligaten predmet.

Samo ob sebi se ve, da prepravični naš magistrat na laške razrede v okolici nastavlja laške učiteljske moći, ki ne umijo besedice slovenskega ter ne morejo svojim trpečim učencem razlagati kakšte stvari tudi v slovenščini, da jo bolje ali vsaj nekoliko umejo, kajti navadno je čisto nič ne. To vam je omika; godi se tem učiteljem, kakor sv. Antonu, ki je ribičem pridigal. Se ve, da potem znanje in učenost svojih učencev merijo in določujejo s pravičnimi redi in da o napredku poročajo predstavljenej šolskej ali magistratnej oblasti!

Nahajajo se v okolici celo take ljudske šole, v kajih se v prvih dveh razredih podučuje v slovenskem jeziku, v tretjem pa preide na blaženo laščino. Postavlja se namreč lesena podlaga do družega nadstropja, potem pa stavba nadaljuje z ogromnimi kameni. To je logika tržaške nepristranske ali do zadnje meje zagrizle lahonske šolske oblasti.

Prosim vas, gospoda, ki kaj o omiki umejete, kakšen uspeh, kak duševni prid in kako korist prinašajo take šole? Koliko se morejo otroci v njih navaditi? — Mislimo trdim, da nič, ker otroci, ki dokončajo v okolici tretji ali četrtri razred, niso godni za nikako mestno šolo; niso sposobni za gimnazijo, — celo za mestno gimnazijo ne; ne morejo vstopiti v realko niti v nemško državno, ker nemščine vedo toliko, kolikor turškega jezika, in niti ne v laško mestno realko, kajti brez dvombe pri prvi skušnji padejo nevedoči rekel bi skoraj niti pravilno brati italijski-

skega, ne pa v njem pisati in se izraziti. Družega jim ne ostaja, nego popustiti misel dalje studirati ter se poprijeti kakšega rokodelstva. Ni li to velika škoda za ubogi narod, kojemu ni le odvzeta prilika, naučiti se svojemu materinemu jeziku, temveč zabranjeno mu je celo se dalje učiti, čeprav na podlagi tujega jezika laškega in nemškega? Popolnoma ali položarsko laške šole v okolici niso okoličani v majhno škodo; ne polaščujejo jih samo; one more dušne zmožnosti; zapirajo jim pot do omike in napredka ter odvzemajo priliko srednje šole pohajati* — šole so uzrok, da ostajajo okoličani skoraj vedno na istej stopnji omike; da pogrešamo v Trstu narodne inteligence, bodi svetne ali duhovske, čeprav bi vprav okolica moralna podajati lepkontingent naših omikanec, ki bi sorokake spodbudili k zavedanju in vseobčnemu napredku.

(Dalje prih.)

Politični pregled.

Notranje dežele.

Shodi vladarjev, najvišjih dostojanstvenikov in diplomatorov vedno bolj obračajo nase oči političnega sveta. Če tudi se prizadajo vladni časniki svet prepričavati, da ne gre za drugo, nego le za utrditev starej zvez in starega priateljstva, za ohranitev evropskega miru in spoštovanje pogodb; vendar politični svet maje z glavoter ne priseza na trditve vladnih organov, marveč sluti, da se mora nekaj posebnega kuhati v diplomatskem kotlu. Posebno znamenito je to, da zviti Bismark svoje priateljstvo, rekli bi, kar na diani nosi; brez vzroka tega gotovo ne dela; praska se tedaj v prve vrsti, ali je to njegovo priateljstvo resnično, ali varljivo. Če je zadnje, potem gorje nam, gorje Avstriji, vendar znamenja kažo, da zdaj v tem grmu zajec ne leži; Bismark sluti velike nevarnosti, ki prete Nemčiji v samej Nemčiji in od zunaj. Socijalizem raste na Nemškem od dne do dne, podoben je tistej kači, katerej zrasto dve glavi, aka se jej odseka ena; in ta socijalizem se ne krije po Nemčiji, prav tako, in morebiti še bolj raste na nje mejah, posebno zpadnih, on je podoben budourniku, kateri, ko se oblaki utrgajo, kar nenadeno prizbrumi, ter pokonča vse, kar mu je na poti, noben človek, pa naj bude še tako moder — diplomat, ne more ga ustaviti; Bismark je prišel gotovo do prepričanja, da so socijalizem najbolj vzgojile same vlade in posebno Prusija z svojo zloposlvestno »pickelhaubo«, katera je sicer Prusiji pridobilna nadvlado v Evropi, a ne zaupanja in priateljstva, in zato ta nadvlada po naravnih zakonih ne more dolgorajati. Bismark se je prevaril s cerkevnimi zakoni, sprevidi je, da so Nemčiji bili škodljivi, zato je šel v Kanoso ter se podvrgel papežu. Zdaj Bismark menda skuša obraniti pridobitve pruske »pickelhaube«, ker vidi, da je Nemčiji nakopala neprijateljstvo, da ne redemo sovraštva, pri vseh sosedih: on vidi, da bo Nemčija prej ali slej osamljena, da utegne priti nad njo od vseh štirih strani viharji, kateri polomijo trdne nje stebre. Znamenja tacega viharja se vedno bolj kažejo; čisto nič nenanaravnega ne bi bila zveza Rusije s Francosko, in uže sama ta bi bila strah Nemčiji, toliko bolj, ker bi k sebi potegnola tudi še druge, brez dvombe vse severne države, ker one ne sovražijo brez vzroka samooblastnega, brezobzirnega postopanja Nemčije. — Bismark gotovo vse to ve in zato je mogoče, da skuša podaljšati nemško supremacijo z odjenljivostjo nasproti Rusiji, da bi to nase bolj navezel in od Francoske odtezel. Mogoče tedaj, da Rusiji pusti prostesko roko na Jutrovem in da tudi Avstriji ne bodo ovojrali prodiranja na jugu. Skoraj se zdi, da so dogovori prav o tej zadavi. To naše dozdevanje podpira popotovanje nadvojvoda Karola Ljudevita na Rusko, kjer

*) V italijansko gimnazijo okoličan iz domače šole ne more, v nemško tudi ne. V mestu je nemška ljudska šola, iz te jemljejo šolarje na gimnazijo; ali za okoličano ni zadost prostora na onih šolah, vzamejo jih nekoliko, druge odbacujajo. — Kaj je storiti okoličanom, ako hočejo na gimnazijo ali realko? Naj nam kdo to razjasni in hvaležni mu bomo.

Pisec.

ga ruska carska obitelj na rokah nosi. Čar se te dni vsako dopoludne dolgo ž njim samim pogovarja, potem pa vselej poklic k sebi ministra zunanjih zadev Giersa, s katerim ima tudi dolgo razgovore. Dalje podpirajo to našo menitev tudi mnoge naredbe ruskega carja, vlasti pa velike vojne priprave v Črnom morju in odprava proste batumske luke; slednji pa še glasovi iz Rusije, ki prorokujejo velika dejanja na vshodu.

Naš cesar je dospel 8. t. m. zvečer v Gostinjske toplice; da je bil od ljudstva navdušeno spejet, tega nam si treba praviti, ker je samo ob sebi razumljivo; tudi nečemo popisavati podrobno oficijskega sprejema, ker ta je povsod in vedno enakle to treba omeniti, da sta cesarja razen drugih sprejela pruški princ Viljem in knez Bismark, prvega je cesar objel in poljubil, potem pa Bismarku prav krepljeno stisnol. Nemški cesar je čakal našega cesarja v gradu v toplicah na stopnicah; oba vladarja sta se dvakrat objela in poljubila. — Da letos ta shod ni brez politične važnosti, temu je priča to, da so bile v Gostinjske toplice razen obeh ministrov zunanjih zadev, Kalnoky-a in Bismarka, poklicane vse one osebe iz Avstrije in Nemčije, katere imajo o tej zadevi pri obeh krovah zaupanje, besedo in svet. — Tudi iz tega je tedaj razvidno, da se pripravljajo ozbljne politične dogodbe.

Madžari se še vedno niso potolažili zarad vanca na Hentzijevem grobu; zadnjo nedeljo so zopet napravili več taborov, na katerih se je prav sijajno zopet pojavila madžarska ošabnost. Madžari so podobni oneslabi, ki je gledala, ko so konja kovali, in vzdignila nogo ter rekla kovaču: Podkuj še mene! Napuh hodi pred padcem! — Madžarom se zdaj politično brez primere dobro godi, ker tako majhen narod, brez sorodnikov, v sredi velikih narodov, mora si v največje srečo štetiti, da je samostojin in celo gospod drugim narodom ter v velikem državi merodajan; moral bi tedaj ponižniši biti, a Madžari morebiti uže slutijo svoj propad in zato se ravnajo po pregovoru: Kdor gre po stopnicah dol, mora se pokonci držati, da na nos ne pade.

Vnajne dežele.

Srbska skupiščina je bila 6. t. m. zaključena ter se skliče zopet 5. (17) oktobra.

O papežu se je zadnje dni govorilo, da je nevarno zbolel, a vse to ni res, zmisliši si je to kaka politična buča, da bi za nekoliko ur svet malo osupnola, ali pa kak jud, da bi na borsi kaj v žep vzlaknol. Papež je popolnoma zdrav, in kar v tem vročem času poprej ni bilo navadno, dajal je 8. t. m. avdijence. Včeraj je podpisal tudi mej vatikanom in Črnogorou skleneni konkordat; predvčerjanem pa sprejel francoškega poslanca o velevažnej zadavi, ki si tiče varstva katoličanov na Kitajskem. Doslej so na Kitajskem bili katoličani pod varstvom francoske vlade, papež pa te dni pošlje svojega poslanca na Kitajsko, da prevzame nalogu, katero je imela doslej Francoska. Ta papeževa naredba je Francoske velik udarec.

Francozom se v Anamu ne godi najboljše, spet bo treba tja poslati novih vojakov, ako hočejo deželo obdržati.

Grški kralj je 8. t. m. dospel v Kodanj iz Pariza, skoraj gotovo k malu odpotuje v Petersburg, kjer je uže dalj časa grška kraljica.

Angležem delajo Birmani hudo preglavico, vsa dežela jim je sovražna, zato morajo zopet novo vojsko poslati v to deželo, ako jo hočejo obdržati.

Na Irskem se ponavljajo tako ozbljni izgredi. 7. in 8. t. m. je bila rabuka v Belfastu tolka, da je bilo vse zbrano redarstvo brez moči, če tudi je rabilo oružje in strelalo; poklicani vojaki so tudi oba dneva mej ljudstvo strelali; 7. t. m. je bilo neki 50 ranjenih, koliko pa 8. t. m. o tem se nič še ne poroča, prav se le, da mnogo in celo vojaštvu ni moglo napraviti miru, ampak, da je bilo treba poklicati vojaške pomoči iz drugih mest. To dosti govorji, in utegne se zgoditi, da bodo Angleži k malu obžalovali, da so zapustili Gladstone-a v plemenitem pričazevanju za osvobojenje Ircev od angleških pijavk.

DOPISI.

Trst, 9. avgusta. (Letina — Kolera — Velika gospoda — Veselice — Bitka pri Visu II — Raznosterosti.) Lepo, krasno vreme imamo, naš okoličan in Istran se ga veseli, kajti vinogradni mu lepo kažejo, vsi drugi pridelki tudi in dosedaj se še nikder ne v okolici ne v Istri prikazala ona bolezen, katero imenujemo «peronospora». — Pri vsem tem pa naši kmetje izrazujejo tu in tam bojanjen, da ne bi se ta bolezen priklatila še le v septembru, to je zadnje dni pred trgovijo, kakor se je to tu in tam zgodilo lansko leto. — No, upajmo najboljše, in ako trta tako ostane, kakor zdaj kaže, veseliti se smemo trgovate, kajti dosti in dobre božje kapljice smemo pričakovati.

Kolera v Trstu tudi ponehava in ako ne bo preveč deževja v tem mesecu — utegne popolnoma zginoti. Kako malo pa še v občini poznamo to bolezen, temu je dokaz staro mesto. Kde je več smrad in nesnaga, nego v tržaškem starem mestu, in vendar je bilo tam ves čas do danes najmanj, ali skoro nič slučajev kolere. — In to se ne opazuje le ta pot, temuč opazovalo se je tudi leta 1855. o hudej bolezni in še večkrat kesneje. — V starem mestu je nesnaga, tam je ubogo ljudstvo, ki slabo živi in vendar ni tam ognjišča bolezni; temveč pa je v zračnem kraju proti bošketu in sv. Ivanu skoraj največ kolere. Mogoče, da je vzrok te prikazni v močvirnosti omenjenih zračnih krajev. Na vsak način kolera nema nobene prave «regule». — Dr. Mundi, ki hoče biti neka celebritet v zdravstvenih zadevah, ogledal si je te dni Trst in se izrazil, da so tukaj zdravstvene zadeve v tako lepem redu, da bi morale služiti v izgled celo dunajskemu zdravstvenemu svetu. — Po pravici govoriti, zdaj je stvar v Trstu še precej dobro urejena, akoprem je bilo v začetku opaziti neko prenagljenost v vseh stvareh, vsled česar je ljudstvo zgubilo zaupanje v vse naredbe. — Neka »Gschäftigmacherei« od strani nekaterih zdravnikov in drugih magistrativnih organov je kriva bojazni ljudstva pred zdravniki; ljudstvo, posebno v okolic, mnogo slučajev kolere je zatajilo in še danes zatajuje; tu in tam so se ljudje tudi sami zdravili in oziravili, zato pa pravijo, da zdravniki le poskušajo in da nočejodati svojega strupla za poskušnje itd. — No, dr. Mundi sploh v tako kratkem času ni mogel niti dobro soditi in ker nam je znano, kako nekateri velike celebrite postanejo po reklami, in uprav za to ne jemljemo izreka g. dr. Mundi za sveto pismo. — Kar se pa tiče na mestništva, ono se zdaj mnogo briga za stvar; znano nam je, da ne šedi ne truda, ne denara, da bi se bolezen v Istri prej ko prej zajezila. Moramo torej priznati, da so se sanitarnie zadeve na Primorskem z neko mirno delalnostjo še precej dobro vredile — zarad česar se je nadejati, da se v kratkem vse obrne na boljše.

Ali ljudstvo je začelo opazovati, da so mnogi načelniki oblasti v tem nevarnem času zapustili Trst in da je sploh veča gospoda tržaška jako bojazljiva. — Ojudih se še ni toliko čuditi, aki imajo tak strah; ali mnoge velike gospodi se je ljudstvo začelo nekoliko rogati, ker ono sploh noče priznati, da je nevarnost toliko. — Da so se »Šagre« v oklici prepovedale, to je bilo prav in pametni okoličani so gospodam za to celo hvaležni, vsaj ta način veselja ni več za ta vek; okoliška mladina, ki ima pevce, godec itd. mej seboj, naj rajši skrb za bolj dostojo veselje, kjer se ne bode vrila, poštana okoličanka mešala z ostudno, surovo in razuzdanu »Šešaloto«. — Okoličani, zapustite Šagre in napravljajte lepe besede, makar tudi z plesom, pa v kakej cvorani in dostojo. Ker smo uže prav pri tem, naj omenimo, da se sliši, da hoče policija prepovedati tudi vse druge veselice. Tega pa nenahajamo za potrebno, ker tudi ljudstvo potrebuje svojega veselja in niso veselice v društvih, kjer gre vse na zmeren način, prav nič nevarne. Sicer pa je najbrže tudi kaj politike vmes in morda hoče kdo celo, da se sveti modrosti njegove »zpuh«.

Pa pustimo to in preidimo na drugo, bolj hvaležno polje. Drug poraz pri Visu I. Kaj je pa to! Tržaški Italijanci bi se radi pokazali tudi na morju, kajti oni vedno kriče, da je jadransko morje — italijansko. V Trstu obstoji več veslarskih klubov. Italijani imajo svoje — Nemci pa svoje; društvo »Austria« in »Unione Operaria« pa imajo zopet svoje posebne takozvane »imbarcacije«. Mej tem, ko so v prvih sami rudeči Italijani — v drugih sami pravi Nemci, v tretjih pa je mešan bolj patriotski element. Uže par let napravljajo ta društva neko veliko tekmovanje na morju, katero se zove »regata«. Letos je bilo tako zmenjeno, da bodo sami rudeči Lahoni in hudi Nemci tekmovali, veslarskih klubov patriotskih društev niso hoteli Nemci imeti na svoji strani, ker so menda hoteli pokazati, kaj je »Vollblute«, akoprem imajo mej seboj par Slovanov, dobroih veslarjev, n. pr. nekega Kudjunžiča.

V nedeljo je bila torek ta regata; kakih 14 čolnov se je postavilo v luk pri Sv. Andreju v vrste, na eno stran Nemci, na drugo Italijani. Na bregu Sv. Andreja je bilo do 20.000 radovednih. — Tekmovali so veslarji na 4 razne načine in vsakikrat so ostali Nemci popolnoma zmagovalci, tako sicer, da je moral Lahonska »juri«, njej na čelu vroči dr. Angeli, izročiti vse darove in odlike Nemcem, mej katerimi so se posebno odlikovali nek Bachrach, Politzer, Kujundžič, Tonč, Moser, Moll, Gurths, Vorreich, Mangold, Bryce itd.

Pobitoš Lahonov je bila vsled tega res tolka, kakor da bi bili zgubili drugo bitko pri Visu, njihove godbe so umolknole, in mej tam ko je par sto Nemcov krčalo »Hurah!« so Lahoni vsi parjeni uren odšli, in ni bilo ne krika ne vika. — Ali stikali so glave skupaj in še denes se po mestu družega ne govor, nego o pobitiu Lahonov. Vsej stvari se je dala taká politična važnost, da bi skoro človek misli, da bo ta dogodek celo vplival na dogovore v Gasteinu in v Petrovem dvorcu. — Nekaj pomena ima pa vsejedno ta stvar. — Lahoni so poslali v češnj vse najkrepkejše mladenice, Nemcev pa je tu le par tisoč in ti so pokazali, da imajo toliko več fizične moči in spretnosti, da so toraj veliko krepkejši. — Zarad tega je Lahone sram, uvidevajo namreč, da imajo tisti, ki Italijanom prorokuje moralno in fizično propast.

Sicer pa se sliši, da so Nemci dobro pripravljali se na stvar, da niso 14 dni družega jeli, nego surovo meso in pilisamo dobro vino ter se čuvati vsacega ne reda.

O tem pišejo tudi lahonski listi. — Zdaj pa naj si Italijani mislijo, kaj bi še le bilo, ko bi imeli tekmovali z dalmatinskim mornarji z onimi žilnatimi, krepkimi in urnimi, na morju kakor riba domače se čuteljimi Dalmatinici!

Nas je sicer ta zmaga čisto bladne pustila, ali da je lahonski šovizem nekoliko vkroten, to niti ne škoduje. Morda pa celo ta stvar prinomore do večega sovražitva med Nemci in Lahoni, kateri so se v politiki, kakor znano, celo bratili.

To bi bili pač mali uzroki in veliki nasledki. — Da so zdaj Nemci strašno ponosni, to si lehko mislimo, morda so svojo zmago celo v Gastein brojavili. — Vse je mogoče v teh časih velikega šovizma!

Iz tužne Istre, 8. avgusta. (Izv. dopis.) Bilo je večkrat naglašeno od naših gg. poslancev v državnem zboru na Dunaju, kakor tudi od naših zastopnikov v deželnem zboru v Poreču, da se našemu slovenskemu narodu v Primorju, a posebno v tužnej Istri, strašansko slabu godi, ker se ne jemlje v noben ožir znani § 49. temeljne državne postave. Poleg omenjenega paragrafa ima slovenski narod pravo, da mu se rabi ustmeno in pismeno njegov slovenski, odnosno hrvatski jezik v šoli in pri vseh c. kr. uradnih in občinah. — Dvajset let je minolo, odkar obstoji omenjeni paragraf, no žalibog, do zdaj je še za nas Slovane mrtva številka.

Našim poslancem je bilo stokrat rečeno in občano, kakor tudi je bilo skleneno v državnem zboru, da se ne bode omenjena državna postava več gazila in zanicevala.

Naši veliki »patres patriae«, če njim se zdi, da je Hanibal ante portas, hitjo slovanskemu ščavu koščico, da molči in da jim na dalje verno služi. Naše premilostive gospodarje potaknole so morda politične razinere . . . ali pak se je jih plemenito srce omehčalo? Ker je bilo pred enim tednom uslužbeno ukazano ces. kralj. sodnjam, da imajo dotični uradnik z slovensko stranko v slovenskem, odnosno hrvatskem jeziku govoriti in in da se ima sestaviti tudi zapisnik v omenjenih jezikih, če dotična stanka želi in zahteva.

Slovenci in Hrvatje Primorja morete se zdaj okoristiti s postavo, katera vam daje pravo, da zahtevate od vsakega c. k. uradnika, da z vami govor slovenski ali hrvatski jezik v službenih opravilih — da vam piše v vašem materinskem slovenskem jeziku. Če c. kr. in občinski uradniki ne umijo vašega slovenskega jezika, naj se ga uči; kekor naši otroki morajo učiti se laškemu in nemškemu jeziku. Upajmo odselej, da bode strogo zabranjeno biti tolmačem bačvarjem in služavkam, kakor se je pred nekoliko časa godilo pri nekaterih sodnjah v spodnjej Istri. Tudi oni sodnik, kateri je pošiljal ministeriju na Dunaj hrvatske spise, da mu se prevedejo na nemški jezik, ne bode više tega delal.

Jaz bi zdaj svetoval gg. c. kr. in občinskim uradnikom, da bi se pametno složili in mirno pogovorili, da si priskrbe sposobnega učitelja, kateri bi jih za dobro plačo vse zajedno podučeval praktično in teoretično hrvatski ali pak slovenski jezik.

Italijansko politično društvo bi si moral ustrojiti v vsakem večem mestu po eden tečaj slavistike, v katerem tečaju hi se moralo podučevati vseh edenajst slovenskih jezikov, kateri se neki govore v Istri — ce ne v omotenej glavi Kostantinovičev, Frajakomovičev, Amorosovičev itd. Omenjeni tečaj specjalne slavistike morali bi počati po mojem menjenju vsi mladi pad-

vanski doktorič, Bedakovič, Krnjelčič, Benatič, Vidakovič in vsi oni, katerim se meša in vrti po glavi, kako da imajo premesiti surove primorske Slovane v fine in uglašene Italijane. Spomenili sem omenjeno, ker moderna metodika in pedagogika zahteva, da se s pomočjo materinskih podučuje tuje jezike in se dobrim uspehom odružuje svoj materinski jezik. Dokler Italijani ne začno, kakor jim jaz svetujem, nič ne napravijo z Primorskimi Slovani.

Naj se ogledajo v modre Nemce, ker oni v Kranjski, Koroški in Štajerski Švabijo s pomočjo slovenščine in s pomočjo slovenskih učiteljev in profesorjev. — To je žalostna resnica, da se zdaj več ponemčuje, nego se je ponemčevalo pod Meternikom.

Nov odvetnik. Gosp. dr. Anton de Volpi junior je bil 6. t. m. v tržaški odvetniški zbornici sprejet za usta.

Tržaške novosti:

Kolera v Trstu. Od sobote do nedelje zjutraj je bilo 6 slučajev kolere v mestu, v okolici pa noben slučaj, ci nedelje do pondelka so bili le 3 slučaji, od pondelka do torka je bilo v mestu 10 slučajev, in od torka do dnes zjutraj se je shalo o 2 slučajih. — Umrla je za kolero v soboto vrla družabnica del. pod. društva, J. Flego in družabnik istega društva, A. Stok iz Kobdila: oba sta menda prekasno klicala zdravniške pomoči. Od začetka kolere pa do dnes je zbolelo Trstu in okolici na tej bolezni 194 osobi, od kateterih je umrl 119 osob.

Nesreča. Te dni so našli na ulici dva starca nevarno bolana ter so ja odpeljali v bolnico; tadi v nekej ljudski kuhinji je nek delavec nakrat zgrudil se in so ga morali nesti v bolnico. Huda vročina, pa slaba hrana.

Policijsko. Nekemu Bulgaru, ki je prišel sem služeb iskat, je nek njegov sobni drug vkradel čevlje, blače in tabakiro, vsega skup za 14 gld. vrednosti. — Zarad tatvine so zaprli dva fakina, in 24-letnega Antona Karnjela so dejali pod ključ zaradi nemoralnega počenjenja na senenem trgu. — 16-letno Lungo Lucijo iz Novigrada so zaprli, ker je nekej prijateljici pokrala več oblike in vrečnostih reči. — 32-letnega krojača Ivana Feuerfiel so zaprli, ker je svojo ljubico v prepriču nevarno ranil. — Dva delalca iz Manjage sta se v nekej gostilni sprila, ker pa Lah precej rabijo nož, je eden skoro mrtev postal, druga pa so straže peljale v blad. Dva ljubljanka natakarja so te dni zaprli zarad prevelike korajže, kajti jeden je pretepjal neko natakarico, drugi pa nekoga svojega kolega.

Kolera v Istri. Odsotno do včeraj je za kolero zbolelo v Kucmanjin 8, v Sočergi 5, v Piranu 2 v Račicah 1, v Brzobici 1. — Kakor se vidi, se kolera v Istri počasi širi.

Ustavljenje orožne voje zgrad kolere. Ker se je na Primorskem pričakal kolera, zato je ministerstvo za deželno bran ukazalo, da se ne smejo k orožnim vajam poklicati tisti deželnih brambor, lovci, ki stanujejo v okrožjih bataljonov 72, 73 in 74, in sicer v okrajih: Trst, Sežana, Koper, Pazin, Pulj, Poreč, Losinj, Voloska, Rovinj, Tolmin, Gorica in Gradiška, pa bi imeli pri drugih bataljonov deželne brambabe letos vaje opraviti.

Železnice na Goriskem. Gosp. Mullé je zadnji teden z inženirjem Schmidtom prišel v Gorico, da stori, kar treba za nemudoma trasiranje železnice Gorica-Podgora, za katero ima uže dovolitev. Precej po dovršenem trasirjanju pregleda uradna komisija prognozi na to delo takoj prične. Pozneje se začne graditi tudi postranska proga Črvinjan-Ronke. Važna je tudi postranska železnica Vipava-Logatec, s katero se pot iz Gorice v Ljubljano zelo skrajša; tudi za grado bo proge imata. Mullé neki uže dovolitev. Vse lepo, aki nič švindija vmes! — Kedo pa je ta Mullé?

Nove štempeljske marke pridejo v rabo 1. januvara 1887. Sedanje marke se bodo smeje rabiti do konca januvara 1887, od 1. februarja pačenši pa le nove marke.

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani je imelo one 5. avgusta 1886 ob 3. uri popolnne svojo 2. sejo. Navzočni vsi odborniki razvili jednega v toplicah bivajočega.

G. IV. Hribar je prečital oklic do slovenskega občinstva, g. Svetec navod in pouk za ustanavljanje podružnic. G. Vrhovnik je po tajništvu že izročil popularen spis o družbi sv. Cirila in Metoda. Vse to se bo po primerui poti v več tisoč izvodih spravilo mej naše ljudstvo.

Tajnik prečita zadnji zapisnik in poča tekočem poslovanji. — Dr. Vošnjak poroča o dopolnilih novicah, iz česar je razvidno, da je društvo v zadnjih tednih prijeo denara f. 986.20.

Odbor sklene ustanoviti »otroško zavodstvo« v važnem mestu na »Slov. Štajerskem« ter privoli za to potrebitno vsto.

Neki odbornik se pooblasti, da par nabiralnic preskrbi za jeden kraj na Štajerskem, ki se je za to oglašil.

Odbor sklene podružnicam poslati oklic, naj »z veselicami« ali predavanji skušajo množiti prihodke, ker brez izdatnih dohodkov bi družba ne dosegla svojega namena.

Vsem podružnicam razposlala se božkovina, na kateri vodstvo naznani svoje oficijalno ime (kakor so sigo v pravilih izvolile), stalno načelnštvo, število udov itd. S tem se jim bo ob jednem olajšalo uradovanje in se bo omogičila točna registratura vseh potružnic. Nekaj podružnic dozdaj niti ni redno pravljili glavnemu vodstvu.

Kakor hitro dospejo odgovori vsled zadnjega odborovega sklepa poprašanih podružnic, skliče se prihodnja seja, vsekakor že koncem tega meseca. Takrat se bo definitivno sklenilo o njih zadavah.

Društvo »Austria» nam javi, da napravi 18. t. m. zvečer ob 7%, uru na čast rojstvu Nj. Velikanstvo veliko veselico v vrtu »Mondo nuovo.« — Program veselice obstoji iz godbe, petja, umetnih ognjev itd.

osobito o predlogu Tržaške podružne, ki je ravnokar dospel in je zelo razvesilen.

Ustanovitev dveh podružnic, v Podgradu v Istri, ki se je konstituvala 2. avg., in v Šempasu na Goriškem, ki se ustanovi 8. avg., vodstvo radostno vzame na znanje, želeč, da jih redoljubi i podrugod hitro snuo, kjer se le vsaj 20 letnih članov oglaša.

S, jedenkrat opozarjam, da naj podružnice dopisujejo pod naslovom: »Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.«

Slovensko pevsko društvo

v Ptuji napravi v nedeljo 15. avgusta 1886. leta slavnost. Vspored za II. veliki zbor, ki bode ob 11. uri predpoldne v velikih dvorani Ptujsko »Čitalnice«. 1. Pozdrav in nagovor predsednika. — 2. Poročilo tajnika. — 3. Poročilo blagajnika. — 4. Poročilo računskega preglednikov. — 5. Volitev a) predsednika in odbora, b) računskega preglednikov. — 6. Razni nasveti.

Vspored »Pevskega zborov« se sodeljuvanjem polnoštevilne c. kr. peš-polska baron plem. Beck pod vodstvom c. kr. kapelnika J. F. Wagnerja na vrtu o. o. Minoritov v Ptuji. 1. Rossini: Overture k operi »Semiramis«, svira vojaška godba. — 2. D. Jenko: »Naprej! moški zbor. — 3. Loeschhorn: »Vederna pesem za godbo na loku«, svira vojaška godba. — 4. Dr. G. Ipavec: a) »Pod lipo«, b) »Slovenska dežela«, mešana zborna. — 5. Šebek: »Bulgarski ples«, svira vojaška godba. — 6. Nessler: »Napev iz opere »Der Trompeter von Säckingen«, solo za rog se spremujevanjem orkestra. — 7. Nedved: »Moj dom«, moški zbor. — 8. J. Strauss: Potpourri iz operete »Der Zigeuner baron« za orkester, priredil J. F. Wagner. 9. A. Foerster: »Ave Marija« iz operete »Gorenjski slavček«, mešani zbor se spremujevanjem orkestra. — 10. Hodošek: »Sousedska čverlka«, svira vojaška godba. — 11. Dr. Benj. Ipavec: »Kdo je mar? veliki moški zbor se samospovedi za tenor, bariton, bas in spremujevanjem orkestra. — Začetek točno ob 4. uri pooldine. Vstopnina: a) za neude 1 gld.; b) podpirajoče ude 50 kr.; c. izvršujočiudi prosti; d. kmeti 30 kr. od osebe. Vstopimajo p. n. čast. udje, povabljeni in vpeljani gostje. Po koncertu prosta zabava v »Narodnem Domu« s petjem, godbo in plesom. Pri prosti zabavi nastopijo posamezna pevska društva in svira vojaška godba. — Ptuj, 1. avgusta 1886.

Stipendije. S početkom prihodnjega šolskega leta se podede tele stipendije: od tržaškega deželnega namestništva 5 stipendij po 105 gld. učencem prvih 6 razredov javne gimnazije v Trstu. Stipendija Nikolaja Mazzoni, nesoča 150 gld. učencu, rojenemu v Trstu, ki obiskuje mestno gimnazijo od IV. razreda počeni. Prosilec se mora zavezati, da stopi v bogoslovo. Ta stipendija se ne uživa le v gimnaziji, temuč do dovršitve bogoslovske šole. Prožbe se imajo vložiti do 5. septembra pri mestnem magistratu.

Golobi listonoši, o katerih smo uže v predzadnjem številki omenili — vseh skupaj 18 — bili so v nedeljo zjutraj ob petih na tržaškem kolodvoru izpuščeni. Najprej so sedili na streho nekega magazina na železnici, potem so se spustili proti jugu okoli mesta, nazadnje pa so odleteli naravnost proti Dunaju, kamor jih je 16 uže ob dveh popoludne prišlo. Potrebovali so tedaj 9 ur, tedaj 4 ure manj od brzovlaka.

O letini. Letina skoro v vseh deželah avstro-ogerskega cesarstva dobro kaže. Posebno dosti bode pšenice na Kranjskem, Štajarskem, Koroškem, Avstrijskem. Dosti pšenice, če tudi ne povsod prav lepe in zdrave, kaže na Ogerskem. — Trta v mnogih krajih prav lepo kaže, posebno pa v Istri in tržaški okolici. Če vse tako ostane, kakor zdaj stoji, bode vina toliko, da uže mnogo let ga ni bilo toliko. — Tudi na Krasu in na Furlanskem utegne trta dobro obrodit. Sploh se čitajo o letini po vsej Avstriji zadost ugodna poročila.

Vrtnici v severni Ameriki. V združenih državah pomorili so vrtnici v letu 1884. — 1054 oseb in ranili nad 3800. Najstrašnejši dan za te dežele bil je 19. februarja istega leta; oni dan je 800 oseb končno storilo, 2500 jih je bilo ranjenih in nad 15.000 osebam je pokončalo ali razkrilo stanovanje.

Nova zlata dežela na Amurju leži 30 vrst od Ignacine na kitajskem bregu Amurja. Zlato rudo so našli po naključju. Več posilnih delavcev je v letu 1881 pobegnalo z ruske zlate dežele ter so mislili na Kitajskem iskati zavetja in prodri so blizu postaje Amasarsk na Šeltugi. Tu so opazili zlatonosni pesek in zato se k malu vdomačili. Ker so z Amasarskom morali biti v občevanju, da so dobivali živež in prodajali dobijeno zlato (nabrali so vsak mesec 10 funtov zlata), k malu se je stvar razglasila, če tudi so jo zakrivali, in mnogo Rusov je prišlo v zlato deželo; potem so začeli dohajati tudi Kitajci, za tem Finlandci, Nemci, Francuzi, Poljaki, judje in Amerikanci. Rusi so hoteli zabraniti ko-

panje Kitajcem in morebiti bi jih bili odgnali ali pomorili, da se niso kopači drugi narodnosti za nje potegnuli in Ruse potolažili. V prvem letu je delalo v novej zlatej deželi 500, v drugem pa uže 3000 ljudi. V letu 1883, ko je 7000 ljudi zlato kopalo, bila je zlata doba delavcev, pozneje pa se je število kopačev znižalo zoper na 3000. Kitajske vojaške gospose so uže večkrat poskusile, nepoklicane goste čez Šeltugo pognati, lovile so kitajske podnikarje ter jih z smrto kaznovale. Vsled tega so kitajski delavci krite postrigli ter se oborožili, kakor drugi delavci. Kopače bo teško izgnati, ker so vsi prav dobro oboroženi ter se hočejo do poslednjega moža braniti.

Tržno poročilo.

Kava — cene so postale više vsled ugodnih poročil od raznih strani. Tendenca pa je še više cene. — **Sladkor** — boljše obrajan. Vse drugo blago pa brez posebna spremembe. Kupčija ni nič posebno, za pridelke in žito ni niti pršanja, torej mlahovost.

Borsno poročilo.

V pondelku so kurzi skoro vseh papirjev zdatno viši postalii, pa so se včeraj zopet nekoliko znižali, ker je bila prevelika hausse neopravičena. Situacija effektnega trga je ugodna in tudi valute prav iskane.

Dunajska Borsa

dan 10. avgusta

Enotni drž. dolg v bankovcih	85 gld	85 kr.
Zlata renta	86	45
5%, avst. renta	121	20
Debitne narodne banke	872	—
Kreditne dežele	284	10
London 10 lir sterlin	126	20
Napoleon	10	01
C. kr. cekini	5	95
Kr. državnih mark	61	85

Postane.

O prilikih izvolitve g. Ivana Nabergoja državnim poslancem se je skupil v Rojanu poseben odsek z namenom, po izvolitvi napraviti veselico, ter jo poveličati tudi z streljanjem topičev. Ker ima g. M. B. tamošnji posestnik, v to potrebno pravilo in primeren prostor, naprosil se je on, naj bi streljanje sprejel, s čemur je bil omenjeni gospod tudi zadovoljen. Stroške za strelni prah in eventualno globo, zagotovil je odsek sam platiti. Omenjeni dan je g. M. B. res streljal proti magistratovemu ukazu, ki to zaobrajuje, brez posebnega dovoljenja, ter bil radi tega tudi z globo kaznovan. Ker mu pa odsek sedaj hrbot obrača, ter se mu nekako posmehuje, da je moral globo in stroške sam trpeti, rekoč, da je bogat, ter da lahko plača, obrača se g. M. B. do teh gospodov, naj bi svojo dolžnost storil, ter svoje moško zatrdirlo izkazali, ne radi borih goldinarjev, koje je moral platiti, ampak da ne onečaste svojega moštva.

J. P.

Rojan, 6. avgusta 1886.

*) Za stvari pod tem naslovom je uredništvo toliko odgovorno, kolikor mu postava veleva.

Vsake bolezni sicer ne morejo popolnoma ozdraveti, ali, ako se jih točno zauživa, pomagajo vedno Brno (Moravska). Vaše blagorodje Izrekajoč Vam iskreno zahvalo za dospolane mi pile lekarničkej: R. Brandt-a, ne morem si kaj, da ne bi izpovedal, da so te švicarske kroglice izvrstno sredstvo proti zapeki in glavobolom, ki od nje prihajajo, kakor tudi proti pomanjkanju appetita. Jaz sem dolgo časabolehal za teh bolih, užival sem raznovrstna čistilna zdravila, vendar te so mi pomagale samo zanesno, starabolečna pa se je ponavila po 2 ali 3 dnevih. Z veseljem moram izreči, da sem po zauživanju Vaših švicarskih kroglic prejšu telesno svežost zadobil. Jaz budem vedno in vsakemu živo pripomorel Vašim švicarskim kroglicam, ki se uzbivajo po 70 kr. šatuljica po lekarnah, ker prepričal sem se ugodnega vseha. Vašemu Blagorodu popolnoma udani Aug. Mikulik.

Podpisani opozorjuje slavno občinstvo na svojo

trgovino z dežniki

v ulici Barriera vecchia št. 18 z bogato zbirko svilnih, volnenih in bombažnih dežnikov. Svilnati od f. 250 naprej, volneni od f. 140 naprej, bombažni od 80 kr. naprej. — Tudi popravlja prav po ceni dežnike in solnčnike.

104-1 Giulio Grimm.

Mlad tehnikar isče službe za risanje ali pa korespondenta v kojih trgov. hiši, ker je zmožen v govoru in pisavi teh jezikov: francosko, nemško, italijansko, rusko, bolgarsko, hrvatsko, gerško, rumunsko. — Kedor hoče zvedeti kaj več o njem, oglasi pa je pri našem upravnemu, Via Torrente 12.

Brnsko sukneno blago

Friderik Brunner
Brno, Frölichergasse 3.
Oglede pošilja brezplačno in franko, več zbirke ogledov za krojače nefrankovano.

Svarilo!

Enako zvoneča naznanila niso kot posnemanja ter se pred njimi svari.

Uže 50 let obstoječa tvornica za

ŽREBAKE IN KOCE

razpoljuja samo po Generalvertretung des Export-Waarenhaus »z. Austria« in Wien, Ober-Döbling, Mariengasse Nr. 31,

KONJSKE PLAHTE

Te plahte so 190 centim. dolge, 130 cent široke, jako močne, goste kot dilja, trpežne, razno barvane, z barvanimi krajicami po fr. 1.50 se zavijajem vred.

Prevezel sem namreč celo zaledobro nařejenih, znamenitih pláht v odcizě než je nekteré z nej významnějších cenných, takže da samo jaz sem v stanu prodávat ih za sramotno cenu

Dalje prodajam, dokler je še kaj zaloge. **Rumenobarvane konjske žrebake** 2 metra dolge in okoli 1 i pol široke z šestnajstimi pravimi plátky v obliki žrebakov, takže nekaj zaloge.

Per le lettere di versamento attualmente in circolazione, il nuovo tasso d'interesse comincerà a decorrere dalli 27 corrente, 31 corrente e 22 Novembre, a seconda del rispettivo preavviso.

Nepristojno blago v zame se nazaj ter se denar kaj nazaj pošlje.

Naj se dobro pazi na naslov.

EXPORTWAARENHAUS „z. AUSTRIA“, Wien, Ober-Döbling. Mariengasse 31,

v vlastitej hiši. 5-12

LA FILIALE IN TRIESTE

dell'I. r. priv.

Stabilimento Austr. di Credito per commercio ed industria

VERSAMENTI IN CONTANTI

Banconote:

2½%	annuo	interesse verso preavviso di 4 giorni
3	"	" : 8
3½	"	" : 30

Per le lettere di versamento attualmente in circolazione, il nuovo tasso d'interesse comincerà a decorrere dalli 27 corrente, 31 corrente e 22 Novembre, a seconda del rispettivo preavviso.

Napoleoni:

2½%	annuo	interesse verso preavviso di 30 giorni
3	"	" : 3 mesi
3½	"	" : 6

Banco Giro:

Ban enete 2½%	sopra qualunque somma
Napoleoni senza interessi	

Assegni

sopra Vienna, Praga, Pest, Bruna, Troppavia, Leopoli, Lubiana, Hermannstadt, Innsbruck, Graz, Salisburgo, Klagenfurt, Fiume Agram, franco spese.

Acquisti e Vendite

di Valori, divise e incassi coupons 1%.

Anticipazioni

sopra Warrants in contanti, interesse da convenirsi.

Mediante apertura di credito a Londra ½% provvigione per 3 mesi.

• effetti 5½% interesse annuo sino l'importo di 1000 per importi superiori da con-

trate.